

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)

The Buddhism Oriented School Management of
Watchalermprakiat Phiboonbumrung School

¹รัชณี ศรีทับทิม (Rachanee Srituptim)

²สายสุดา เตียเจริญ (Saisuda Tiacharoen)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (Faculty of Education, Silpakorn University)

Email: rachaneesrituptim@gmail.com

Received September 22, 2019; Revised October 8, 2019; Accepted December 15, 2019

Abstract

This research aimed to study 1) The Buddhism Oriented School Management of Watchalermprakiat Phiboonbumrung School 2) Good practices in The Buddhism Oriented School Management of Watchalermprakiat Phiboonbumrung School. Teacher civil service and educational personnel Watchalermprakiat Phiboonbumrung School, consisting of 55 people and 5 moral teachings in schools, totaling 60 people. The research instruments were Feedback questionnaire Structural interview the statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, arithmetic. Standard deviation and content analysis the research found that 1. The Buddhism Oriented School Management in the high level 2. Best practice in The Buddhism Oriented School Management the school uses the principles of good governance, the threefold principles, the principles of Panya Wuttitham, the 4 principles, the 4 principles of participation, and can manage learning effectively. Have an incentive for students to learn by themselves.

Keywords: Management, The Buddhism Oriented School

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) 2) แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) จำนวน 55 คน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 5 รูป รวมทั้งสิ้น 60 คน เครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1.การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2.แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนใช้หลัก ธรรมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาภูมิธรรม 4 หลักภาวนา 4 หลักการมีส่วนร่วมสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจูงใจนักเรียนให้เข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเอง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, โรงเรียนวิถีพุทธ

บทนำ

สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งข้อมูลข่าวสาร ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำให้เราเข้าสู่สังคมโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่เชื่อมโยงถึงกันหมดหรือที่เรียกว่าโลกไร้พรมแดน การใช้ดาวเทียมและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก้าวหน้าได้ทำให้คนมีหัตถ์พิศดารพิศดาร สามารถนำอดีตมาฉายในปัจจุบัน สามารถติดต่อสัมพันธ์กันข้ามฟ้าและข้ามโลก การส่งและรับข่าวสารข้อมูลสามารถกระจายไปสู่ผู้รับโดยไม่จำกัดเวลาสถานที่ เทคโนโลยีหลักอันได้แก่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีเกี่ยวกับฐานข้อมูล ได้ช่วยสร้างเครือข่ายทางการศึกษา การเมือง วัฒนธรรม ธุรกิจ บันเทิง ฯลฯ จนกระทั่งข่าวสารกลายเป็นสิ่งที่ต้องเสพในชีวิตประจำวัน หากไม่แล้วเราจะไม่สามารถปรับตัวได้ในความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเทศเข้าสู่การเป็นสังคมบริโภคอย่างรวดเร็ว ทำให้เราพบเห็นความเจริญของบ้านเมืองทางด้านวัตถุ แต่ถดถอยทางด้านจิตวิญญาณของชาวพุทธและสังคมขยายตัวมากขึ้นระหว่างผู้คนในเมืองและชนบท ภูมิปัญญาถูกกลดทอนความสำคัญ ครอบครัวยุคใหม่ ชุมชนท้องถิ่นอ่อนแอลดลง เพราะขาดหลักในการพึ่งพาตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบบการศึกษาในโรงเรียนที่พัฒนาอย่างแยกส่วน มุ่งผลิตคนเก่ง เน้นวิชาความรู้เป็นเป้าหมายหลัก จึงไม่สามารถจัดการศึกษาให้ผู้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพ และมีการสัมพันธ์กับปัญหาในชุมชนของตน หรือมาตรฐานวัดความรู้ผิดชอบชั่วดี มีความละเอียดต่อการกระทำผิดทำนองคลองธรรมในที่ลับและที่แจ้ง เราจึงพบเห็นการทุจริตคอร์รัปชัน และการแข่งขันอย่างเอาใจเอาเปรียบเกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของประเทศไทย รวมถึงความละเอียดต่อหน้าที่และตัวบทกฎหมายจนเกิดความเสียหายอย่างรุนแรง สร้างความอ่อนแอให้กับประเทศชาติอย่างมาก (Ministry of Education, 2004)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) มีการบริหารสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนที่เป็นไปตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ที่ประสบผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธสู่การปฏิบัติจริงที่กำหนดว่า “ภาคภูมิความเป็นไทย ก้าวไกล ICT บนวิถีของชุมชน สู่สากลด้วย หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีการสร้าง

บรรยายภาคความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธตามปรัชญาของโรงเรียนที่ว่า “ความรู้ คู่คุณธรรม” เพื่อนำผลจากการศึกษานำมาถอดบทเรียนในการส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืนต่อไป และยังสามารถนำผลจากการศึกษาที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) มาต่อยอดการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ “โรงเรียนวิถีพุทธ” ของชุมชนและสังคม พร้อมกับสร้างและพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายให้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำและโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ต่อไป (Watchalernprakit Phiboonbumrung School, 2015)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)
2. เพื่อทราบแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง)

ทบทวนวรรณกรรม

โรงเรียนวิถีพุทธ (Ministry of Education, 2004) มีรูปแบบที่มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทุก ๆ ด้านเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ซึ่งในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธนี้ Buengmum (2016) ได้ทำการศึกษาวิจัยการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้พบว่า โรงเรียนวิถีพุทธนี้ ก็เป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่มีการนำหลักธรรมพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษา เน้นรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ สังเคราะห์ปัญหาอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธได้ แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการบริหารจัดการการบริหารเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องกัน การบริหารที่ดีจึงต้องอาศัย กระบวนการบริหารเป็นหลัก กระบวนการบริหารที่นิยมกันมากที่สุดและสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารทั่วไป คือ 1) กระบวนการบริหารของลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick) ซึ่งมีองค์ประกอบและขั้นตอนจำนวน 7 ขั้นตอน รวมเรียกว่า "POSDCoRB 1.การวางแผนงาน (Planning) 2.การจัดหน่วยงาน (Organizing) 3.การจัดตัวบุคคล (Staffing) 4.การอำนวยการ (Directing) 5.การประสานงาน (Coordinating) 6.การรายงาน (Reporting) 7.การบริหารงบประมาณ (Budgeting) 2) แนวคิดการบริหารแบบวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming Cycle) การบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจรคุณภาพ (PDCA) จัดเป็นกิจกรรมปรับปรุงและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1. การวางแผน (Plan – P) 2. การปฏิบัติตามแผน (Do – D) 3. การตรวจสอบ (Check – C) 4. การปรับปรุง (ACT – A) จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด พร้อมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงอาจกล่าวได้ว่าการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่ดี ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ให้สามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ขององค์กรจากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียน และเป็นการสะท้อนการทำงานของผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (Office of the Basic Education Commission, 2004) ที่ได้กำหนดรายละเอียดของการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ จำแนกได้ 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) ขั้นการเตรียมการ 2) ขั้นการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) ขั้นการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4) ขั้นการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) ขั้นการ

ปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6) ขั้นตอนการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนว
ดำเนินการในการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน วัดเฉลิมพระเฉลิม
พระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดยใช้แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 1) ขั้น
การเตรียมการ 2) ขั้นตอนการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4)
ขั้นตอนการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง และ 6) ขั้นตอนการประเมินผลและเผยแพร่ผลการ
ดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ตามระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คู่มือการดำเนินงานและแนวทางการดำเนินงานโรงเรียน
วิถีพุทธของกระทรวงศึกษาธิการ ตัวแปรที่ศึกษา จำนวน 6 ขั้นตอน เอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ วารสาร บทความ
รายงานวิจัยต่าง ๆ รวมทั้งแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ เพื่อดำเนินการจัด
ทำการค้นคว้าอิสระ โดยขอคำแนะนำและความเห็นชอบในการจัดทำโครงร่างวิจัยเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร และนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อเสนอขออนุมัติหัวข้อการค้นคว้าอิสระต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย การสร้างพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยนำเครื่องมือให้อาจารย์ที่ปรึกษา
ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือแล้วนำไปเก็บข้อมูลจาก
หน่วยวิเคราะห์ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเดียวจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์และข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทาง
สถิติให้ถูกต้องและแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสรุปรายงานผลการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัยเป็นการรายงานความก้าวหน้าของการจัดทำรายงานการวิจัยที่เสนอ
ต่อคณะกรรมการผู้ควบคุมงานการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอคำแนะนำ ตรวจสอบความ ถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข
ข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมงานการค้นคว้าอิสระเสนอแนะ เพื่อขออนุมัติหัวข้อ ตรวจสอบ หัวข้ออิสระ
จากนั้นเสนอขอสอบผลการค้นคว้าอิสระ ปรับปรุงแก้ไข ตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมงานการค้นคว้าอิสระ ให้ความ
เห็นชอบเพิ่มเติม และดำเนินการจัดทำรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศิลปากร เพื่อขออนุมัติสำเร็จการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ผู้อำนวยการ
โรงเรียน หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ครูผู้สอน จำนวน 55 คน และ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 5 รูป รวม 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire)

แบบสอบถามที่ใช้วิจัยในครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน ประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบันซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) มีจำนวน 5 ข้อ โดยเป็นชนิดตอบแบบตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) จำนวน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4) ขั้นตอนดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) ขั้นตอนปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6) ขั้นตอนประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1961)

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview)

แบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อสนับสนุนการวิจัย โดยมีผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ดังนี้ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และพระสอนศีลธรรม จำนวน 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนเตรียมการ 2) ขั้นตอนดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ 3) ขั้นตอนดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา 4) ขั้นตอนดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) ขั้นตอนปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6) ขั้นตอนประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย โดยการนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของ Puangsomjit (2009) นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร
2. แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบแก้ไขความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น 55 คน และพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 5 รูป รวมทั้งสิ้นจำนวน 60 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 2. ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับ 3. นำข้อมูลมาลงรหัสและบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ 4. ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าทางสถิติของข้อมูล 5. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากคำตอบที่ได้รับ เพื่อนำมาสรุปเป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ต่อไป

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นรวมทั้งสิ้น 60 คน เป็นเพศชาย 15 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 และเป็นเพศหญิง 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00

ด้านอายุ พบว่า อายุระหว่าง 31-40 ปี มีมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และอายุระหว่าง 41-50 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และระดับปริญญาเอก มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 ด้านตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน พบว่า ครูผู้สอน มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.00 และตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.67 และด้านประสบการณ์ในการทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า ประสบการณ์ระหว่าง 6 เดือน - 1 ปี มีมากที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และ ประสบการณ์น้อยกว่า 6 เดือน มีน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)

(N = 50)

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ (x_{tot})	μ	σ	ระดับ
1. ขั้นตอนการเตรียมการ (x_1)	4.36	0.59	มาก
2. ขั้นตอนการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ (x_2)	4.40	0.61	มาก
3. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา (x_3)	4.36	0.58	มาก
4. ขั้นตอนการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด (x_4)	4.30	0.62	มาก
5. ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง (x_5)	4.20	0.65	มาก
6. ขั้นตอนการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน (x_6)	4.40	0.60	มาก
รวม	4.33	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.60 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 6 ขั้นตอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ขั้นตอนประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.60$) ขั้นตอนการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.61$) ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.58$) ขั้นตอนการเตรียมการ ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.59$) ขั้นตอนการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ($\mu = 4.30$, $\sigma = 0.62$) และขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.65$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)

การวิเคราะห์แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธและพระสอนศีลธรรม ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ดังสรุปรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)

การบริหารจัดการ โรงเรียนวิถีพุทธ	แนวปฏิบัติที่ดี
1. ขั้นตอนการเตรียมการ	มีการใช้หลักการปฏิบัติงานโดยการนำหลักธรรมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาวัชฌิธรรม 4 และหลักภavana 4 มาใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โดยโรงเรียนมีการวางแผนการทำงานที่ครอบคลุมโดยใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่เรียกว่า “บวร” ซึ่งเป็นการให้ความร่วมมือในการบริหารงานระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน และมีกระบวนการทำงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการวางแผนปัจจัยการบริหารจนประสบความสำเร็จ
2. ขั้นตอนการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ	มีประสิทธิผลในการบริหารจัดการการศึกษาตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานหรือกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่สอดคล้องกับการจัดสภาพและองค์ประกอบโดยเอื้อต่อการจัดกิจกรรมนั้น ๆ มีการกระตุ้นและดึงดูดให้นักเรียนหรือผู้ร่วมกิจกรรมเกิดความสนใจ
3. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา	ครูและบุคลากร ได้รับการพัฒนาตนเองตามระบบไตรสิกขา เป็นผู้ที่มีความรู้ในด้านพุทธธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงาน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เข้าใจแนวทางในการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง และดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ รู้จักควบคุมความคิดและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อการทำงาน คุณลักษณะที่ดีสู่การปฏิบัติได้อย่างเข้าใจ มีความรัก สามัคคีกัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันในด้านต่าง ๆ ให้เกิดความสำเร็จเหมาะสมที่ได้เป็นโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน
4. ขั้นตอนการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด	มีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางเอาไว้ เพื่อเป็นการให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น
5. ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง	มีการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของตนเอง จึงทำให้การปฏิบัติงานของในโรงเรียนเป็นไปด้วยความเพียรพยายาม มีความเต็มใจในงานที่ทำ มีความสุขต่อการทำงาน รู้จักปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
6. ขั้นตอนการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	มีกระบวนการจัดการการศึกษาและการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกันหลายทุกภาคส่วน มีระยะเวลาในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ จนทำให้การรายงานผลการดำเนินงานนั้นสอดคล้องกับเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานให้สาธารณชนหน่วยงานต่าง ๆ

สรุปผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

“ความริ่รวยฐานมาจากจิตสำนึก”

1. จากสภาพการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.33$, $\sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.60 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 6 ขั้นตอนอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) มีรายละเอียดดังนี้

การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ	สรุปแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการ
1. ขั้นตอนการเตรียมการ	มีการเตรียมความพร้อมในการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ กำหนดหลักการปฏิบัติงานได้แก่ หลักธรรมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาวัตรธรรม 4 และหลักภavana 4 และมีกระบวนการการทำงานแบบวงจรคุณภาพ PDCA
2. ขั้นตอนการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ	มีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนอยากเข้ามาเรียนรู้
3. ขั้นตอนการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา	มีการพัฒนาตนเองตามระบบไตรสิกขา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีการพัฒนาตนเองจนเข้าใจแนวทางในการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ดำเนินชีวิตอย่างมีสติและใช้ชีวิตประจำวัน รู้จักควบคุมความคิดและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อการทำงาน
4. ขั้นตอนการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด	มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นแบบกัลยาณมิตรจนทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
5. ขั้นตอนการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัด ความสนใจและความสามารถโดยยึดหลักอิทธิบาท 4 และหลักอุปัฏฐาธรรม
6. ขั้นตอนการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	สถานศึกษามีกระบวนการจัดการการศึกษาและการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนและกำหนดระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการดำเนินการประเมินผลตามแผนและระยะเวลาที่กำหนด โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการรายงานผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจาก มีการบริหารจัดการโรงเรียนที่เป็นไปตามกระบวนการบริหารจัดการ 6 ขั้นตอนที่ครบถ้วน ทำให้ผลการปฏิบัติงานปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมส่งผลเชิงบวกต่อโรงเรียนอย่างชัดเจนโดยเฉพาะนักเรียนของโรงเรียนนั้น ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนการสอนภายใต้กรอบของการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการวิจัยของ Lakjit, (2012) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนเครือข่ายกวงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย ที่พบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกวงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย โดยรวมเกือบทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของ Sodsai (2011) การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ และพระสอนศีลธรรม มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้ 1.) ขั้นการเตรียมการ มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ คือ มีระบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่เรียกว่า “บวร” มีการกำหนดหลักการปฏิบัติงาน 2.) ขั้นการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งจูงใจให้นักเรียนอยากเข้ามาเรียนรู้ ส่งผลให้การจัดการศึกษาตามแนววิถีพุทธของโรงเรียนเกิดประสิทธิผล 3.) ขั้นการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองตามระบบไตรสิกขา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งการกิน อยู่ ตู พังเป็น มีการพัฒนาตนเองจนเข้าใจแนวทางในการปฏิบัติธรรมที่ถูกต้อง ดำเนินชีวิตอย่างมีสติและใช้ชีวิตประจำวัน รู้จักควบคุมความคิดและพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อการทำงาน และช่วยกันถ่ายทอด ทักษะ ประสบการณ์ แก่นักเรียนด้วย 4.) ขั้นการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด มีแนวปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงาน มีการให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นแบบกัลยาณมิตรจนทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 5.) ขั้นการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง แนวปฏิบัติที่ดี คือ โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัด ความสนใจและความสามารถโดยยึดหลักอิทธิบาท 4 และหลักอุปัฏฐาธรรม 2 และสนับสนุนให้มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ 6.) ขั้นการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน แนวปฏิบัติที่ดี คือ สถานศึกษามีกระบวนการจัดการศึกษาและการบริหารอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำแผนและกำหนดระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการดำเนินการประเมินผลตามแผนและระยะเวลาที่กำหนดโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีการรายงานผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง) ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักและสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญในขั้นการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง สนับสนุนและส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของตนเองอย่างมีความสุขต่อการทำงาน รู้จักปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และสถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ จัดอบรมธรรมะทั้งในและนอกโรงเรียนให้กับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบข้างต้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้ที่สนใจทั่วไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธจำแนกตามสังกัดและภูมิภาค
2. ศึกษารายละเอียดที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. โรงเรียนมีกิจกรรมวิถีชีวิตที่แสดงความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ
2. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่ผสมผสานพุทธธรรมในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
3. โรงเรียนกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ
4. โรงเรียนมีโต๊ะหมู่บูชาในห้องประชุม มีหิ้งพระในห้องเรียน ห้องเรียนสะอาดเป็นระเบียบ เหมาะสมต่อกิจกรรมการเรียนรู้และการปฏิบัติของนักเรียน
5. โรงเรียนมีสื่อหรือเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา สำหรับครูและนักเรียน
6. นักเรียนอยากทำความดี เช่น การสวดมนต์ การทำสมาธิ โดยจัดเวลาที่เหมาะสมรวมทั้งการกล่าวประกาศ ยกย่องผู้ทำความดีเป็นประจำ

References

- Bungmoom, T. (2016). Management of Buddhist Oriented Schools in the Basic Education Schools under Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. *Pathumthani University Academic Journal*, 8(2), 134-140.
- Office of the Basic Education Commission. (2004). *Strategy for the development of Buddhist Oriented Schools*. Bangkok: Usa-printing.
- Lakjit, S. (2012). *Administration of Buddhist Oriented Schools of Kongkraitwitthaya Network School Sukhothai Province*. Bangkok: North Bangkok University.
- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw – Hill Book Company.

- Ministry of Education. (2004). *Guidelines for operating the Buddhism Oriented School*. Bangkok: Bureau of Educational Innovation Development.
- Puangsomjit, D. (2009). *The administrators leadership affecting buddhist oriented school management*. Master's of Educational, Silpakorn University.
- Sodsai, C. (2011). *Promotion of educational management of Buddhist Oriented Schools, elementary Schools Thon Buri District Office Bangkok*. Master' of Education, Srinakharinwirot University.
- Watchalermprakit Phiboonbumrung School. (2015). *The path to Buddhism Oriented Schools, step up to be a leading Buddhist Oriented Schools*. Nonthaburi: U.P.C.